

SZÉKELY-UDVARHELY

AZ UDVARHELYMEGYEI FÜGGETLENSÉGI ÉS 48-AS KOSSUTH-PÁRT LAPJA

== A SZÉKELYUDVARHELYI „SZÉKELY TÁRSASÁG“ HIVATALOS KÖZLÖNYE ==

Megjelen hetenkint kétszer: vasárnap és csütörtökön.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Községek, papok, gazdasági egyetli tagok és községi előljárók egész évre 8 K, tanítók, köznevelési és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják.

Telefon

Egy példány 10 fillér.

Telefon

FŐSZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

BETEGH PÁL

FELELŐS SZERKESZTŐ:

DERÉKI ANTAL

FÜMUNKATÁRS:

FÜLEI SZÁNTÓ LAJOS

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

Kossuth Lajos utca 31. szám, hova a kóziatok, hirdetések és előfizetések küldendők. — Kóziatokot vissza nem adunk.

Apróhirdetések szavankint 4 fillér-, vastagabb betűvel 8 fillérért más hirdetések olcsó árszabás szerint. Nyílt-tár sora 1 K. A nyílt-tár és hirdetések előre fizetendők.

M. kir. postatakarékpénztári cheque-számla 10,489. szám.

Ur napja!

A katolikus egyház lelkesedése a mai napon, határt nem ismer. Kilép a templomok falai közül, hogy az egész pompájában viruló természet szépségével egyesülten ragyogtassa, színgazdag, megmérhetlen hatású szerfartásait és hogy az egész világ előtt vallomást tegyen az oltári szentséghez fűződő tanárról, mely miatt tán a legtöbb harcot kellett viselnie.

A szent misét követő körmenet nem egyéb, mint a titokteljes oltári szentségben rejtőző mennyi fejedelmek, az *Urnak* diadalmenete. A harangok ünnepélyes zugása, az ezerekre menő hivek lelkes éneke, a haragzó zene és diszlövészek, az illatos tömjénfelhőben lengő zászlók, virággal hintett, lombokkal ékesített utak, a kegyeletes kezek által épített oltárok, fehérbe öltözött ártatlan leánykák virághintő csoportja, különféle intézetek, testületek, polgári és katonai hatóságok fényes képvisellete: nagy és magasztos képben tünteti föl ezt a diadalut.

A vallás belső világa mintegy beleolvad a külső életbe. Ennek szemlélése közben kiáltott fel *Diderot*, a mult század hitetlen bölcsésze: „Sohasem szemléhetem Ur napján a hivek nagy tömegét meghatottság nélkül; sohasem hallhatam a papok komoly és ünnepélyes énekét, a férfiak, asszonyok, gyermekek lelkes meghatottság hangján reá adott feleletét anélkül, hogy szívem mélyén meg ne indultam, egész lényemben vallásos érzelmektől ne olvadoztam s a benső meghatottság forró könnyeit ne hullattam volna. Valami leirhatatlanul mélabus, megható és ellenállhatatlanul ájtatos érzelmekre ragadó van mindebben.“

Morus Tamás, a híres kancellár rendszeren részt vett e körmenetben. Egy ilyen alkalommal midőn messze kellett menni, kérték, hogy rangja és magas méltósága szerint üljön lóra, így felelt:

— Mentsen Isten, hogy én Uramat lóháton kövessem, amikor ő gyalog megy!

V. Károly császár 1530-ban az országgyűlés alkalmával Augsburgban időzván, a közbeesett urnapi körmenetet, parancsára, legnagyobb ünnepélyvel tartották meg. Az oltári szentséget *Albert*, mainzi bibornok-érsek és

választó fejedelem vitte. A menyezet mellett jobbról *Ferdinánd* római király, balról *Jóakim* brandenburgi választó fejedelem haladt. A menyezetet az ország hat hercege vitte egészen a Szentkereszt-templomig; végre innen újra más hercegek vitték a székesegyházig. Maga *Károly* császár gyalog, fődellen fölvel, kezében égő gyertyát tartva, vett részt a hosszas ájtatosságon. Utánna lépdelték a németbirodalom jelenvolt érsekei, püspökei s más kitünő állású egyének.

XVI. Lajos francia király koronaherceg korában Ur napján Strassburgban tartózkodott, hol az esővel fenyegető felhős idő miatt a tisztikar nem éppen jó kedvvel indult körmenetre. Ekkor így szólott:

Mikor a király szolgálatáról van szó, a golyózáporról sem hátrálnak meg önök. A fenyegető néhány esőcsepp csak nem fog bennünket visszariasztani az egek királyának diadalmeneti ünnepélyétől.

A pompa és a fény, melyet az egyház ezen a napon kifejt, eléggé tanuskodik ez ünnep magasztos voltáról. *Az oltári szentség szerzésének nagy ünnepe ez.*

Mielőtt az Üdvözítő meghalt a keresztfán, isteni szeretetének záloga gyanánt a végvacsorán önmagát hagyta hiveinek. E szentség szerzésének napja *husvét előtti csütörtök*. Mivel azonban az egyház a kinszenvedés nagy hetének komoly jellege mellett és az akkori szertartások bus és fájdalmas emlékezései közt méltó fényt és pompát nem fejthet ki: ez ünnep megtartását Szent háromság vasárnapja utáni csütörtökre helyezte át, mikor az év legszebb szakától annyi fényt, illatot, virágot és diszt kölcsönözhet öröméhez.

Ur napjának nevezik ezt az ünnepet, mivel a kenyér és bor színe alatt rejtőző *Ur Jézusnak* imádására szentelt nap ez.

A tizenharmadik században egy lüttichi nőzárdában élt egy *Juliánna* nevű, istenfelő apáca. Mély tisztelője az oltári szentségnek. Egyszer álmot látott. Az égen feltűnt a hold szép fehér alakja, mely ott lebegett a végtelen azurban. Olyan volt mint az ostya, melyet a misemondó pap arany tányérkáján áldozatul szokott bemutatni. Egy részecske azonban ki volt törve belőle, amit a jámbor szűz mennyei jelenés következtében úgy ma-

gyarázott, hogy ez onnan van, mivel az oltári szentségnek különösen szentelt ünnepnapja hiányzik az egyházban. Ennek folytán *Juliánna*, több jeles egyházi férfi által lelkesítve, rábirta a helybeli jámbor püspököt, hogy az oltári szentség tiszteletére különös ünnepet rendeljen. A *Juliánna* kérelmét pártoló férfiak közt volt *Pantaleon* Jakab ottani főesperes is, ki miután *IV. Orbán* pápa névvel a pápai székre jutott, ezt az — csakis a lüttichi megyében divott — ünnepét 1174. augusztus 11-ről kelt apostoli körlevele által az egész egyházra kiterjesztette. Ezt az intézkedést *V. Kelemen* pápa 1311-ben a lioni zsinaton, valamint utódja *XXII. János* is 1317-ben megújították. Azóta Ur napja a katolikus világnak legfényesebb ünnepe.

Megkondulnak a harangok. Megindul a néparadat. Illatos tömjénfüst és virágtengerben, zene és taracklövészek közt halad az aranyos baldachinum alatt, a ragyogó kövekkel kirakott szentségtartó. Benne egy parányi talizmán, mely összeköti az eget a földdel, a szegény halandót az ő Istenével... A hivek ajkán felharsannak Aquinói szent Tamásnak, a párisi egyetem egykori világhírű tudós tanáranak „Pange lingua“ (Mondj éneket zengő nyelven) és „Lauda Sion Salvatorem“ (Dicsérd Sion Megváltódat) c. örökszépességű dalai:

Legyen zengő, legyen édes,
Legyen tiszta és fenséges,
Lelkünk jelen öröme.
Az oltári nagy szentségnek,
E nagy szentség szerzésének
Van ma fényes ünnepe.

A világ négy tája szerint, négy oltárnál állapodik meg a menet. Mindenik oltárnál evangéliumot olvasnak és a szentséggel áldást adnak. A földreborult nép szívében kimondhatatlan boldogság érzelmei között csendülnek meg Jézus szavai: Jöjjetek hozzám mindnyájan, kik fáradtak és terhelve vagytok, én megkönnyítlek titeket! E szavak hatása alatt milliók térnek vissza a kétségbeesés útjáról s felvéve újra életkeresztjüket, megnyugvással haladnak rendeltetésük felé...

Az egyik oltártól a másikig haladó nép, többek között, rákezdí az ősrégi magyar ének ismert szakaszát:

Áldd meg országunkat, mi magyar hazánkat,
Vezéreljed jóra a mi királyunkat,
Ments meg minket ellenségtől,
Dőghaláltól és éhségtől,
Krisztus teste s vére!

Körmenet után a templomba vonulnak vissza. Mint diadalutóról megtért harcosok a hatalmas erejű *Te Deum*-ot éneklék, hálát adván Istennek e fenséges nap édes örömeiért. Aztán még egyszer áldásra nyílik a szentséget tartó pap ajka s az emberek hazamennek, kezükben egy-egy zöld ágacskaival, szívükben a békével, minőt a világ sohasem adhat...

Fülei Szántó Lajos.

A Sóvidék közigazgatása.

Rég érzett szükség, hogy a Sóvidéknek Parajd székhellyel egy új szolgabírói járás létesíttessék; ez ügyben a törvényhatósági közgyűlés ez évi április hóban a belügyminiszterhez felírni határozott és e határozatból kifolyólag Udvarhely megye alispánja a következő feliratot intézte gróf Andrássy Gyula belügyminiszterhez:

Udvarhelyvármegye törvényhatósági bizottsága folyó évi április hó 15-én tartott rendes közgyűlésében általános érdeklődés mellett foglalkozott a vármegye északnyugati részében fekvő u. n. Sóvidék igazgatásának kérdésével és egyhangulag hozott határozatában kimondta azt, hogy Parajd székhellyel egy új szolgabírói járást létesít s ez érdekében felír nagyméltóságodhoz, kérvén a határozat jóváhagyását s ennek kapcsán azt, hogy ezen szervezéssel felmerülő költségek fedezéséről tárcája keretében gondoskodni méltóztassék.

Vármegyénk közönsége már régóta foglalkozik nevezett vidék adminisztratív nehézségével, melyek ugy a közigazgatás gyorsasága, közvetlensége és főképp hozzáférhetősége ellen irányulólag általunk is teljes mértékben indokoltan ismertettek fel.

Magának a hozzáférhetőségnek a közlekedő utvonalon eső „Kalonda“ nevű hegy helyenként merész emelkedésű utszakasza 12 km. hosszban a főképpeni akadálya. Ez a hegy az u. n. pálfalvi tetővel egyuttal a vármegye egyik magassági pontja (980 m. a tenger színe felett), melyen az átkelés nagy hó idején életveszélyes, sőt lehetetlen is.

A vasuti közlekedés pedig a legnagyobb kerülővel (u. m. a Kisküküllő völgyi és a héjjasfalva—székelyudvarhelyi) vasuttal e két vicinális összekötő állami fővonal Küküllőszög—héjjasfalvi közben eső szakaszán történik. Ugy hogy egyes esetekben csak azért nem vétetik a közigazgatási jogsegély igénybe, mert akár a vasuti, akár a tengelyen való

nehéz utat megtenni (utóbbi esetben 34—38 km. hosszban) három napi idő és pénzvesztésbe kerül.

Eddigél a külszolgálat fokozottabb tevékenysége mellett (pl. csoportosított helyszíni tárgyalások) küzdött a gyakorlat azért, hogy eliminalja ezeket a konjunkturális hátrányokat, mivel a vidék az eddig is Parajd székhelyvel meglévő járás hatósága megszüntetésével sujtattott.

A népelet adminisztratív szűkségei azonban éppen a Székelyföldön egy évtized óta számtalanszor hatványozottak. A kulturával fejlődött intenzívebb gazdálkodás, állattenyésztés, forgalmi emelkedés, a nép folytonos mozgásával járó nagyobb látkör, jobblétre törekvés hatekonnyabban és gyakrabban igényli a közigazgatási jogsegélyt. Ezen eleven életben sokkal több már az érdek összeütközés és sértés s ezért hovatovább mind több kérdés kerül bírálattal és eseti szabályozás, gondozás alá.

A patriárhális adminisztratív eljárási módja szerint a felszólaló érdekelték érdekeit, de a korszerű fejlettebb igényeket szolgáló újkor adminisztratív sikeres működésének szervezetszerűleg is teret kell adni, hogy a valóban az életnek és az éllettel dolgozó adminisztratív szolgabíró, doktor, állatorvos és a nép egymást könnyen találják meg.

A járás székhelye Parajd kell legyen. Ez a messze vidék egyedüli ipari gőcpontja és piacza. Lendülete nagy és sokat ígérő. A magyar kereskedelmi részvénytársaság által legújabbán emelt u. n. sómalmon kívül fatermelés, uszterga és butoripar és más napoként épülő ipartelek teszik jelentőssé Parajdot. Az egész vidék forgalmi tendenciája a mostani járási székhelyekkel ellentétben Parajd nagyközség felé irányul. Vásárral járó vasuti rakodó és végállomás, hol három vármegye állatállománya fordul meg.

Maga az új járás a következő 10 községből képezetnék: I. Az udvarhelyi járásból 1. Parajd, 2. Alsósófalva, 3. Felsősófalva, 4. Korond (Korond fürdő), 5. Atyha. II. A székelykeresztúri járásból: 6. Etéd, 7. Siklód, 8. Szolokna, 9. Küsmöd, 10. Kőröspatak. Ezen községek lélekszáma 17,399. Ez adatot az 1900. évi népszámlálás eredménye tünteti föl, de azóta már a lélekszám emelkedett.

A f. alatt csatolt kimutatás úgy a lélekszámot, valamint a távolságot, úgy a mostani, mint a tervbe vett járás székhelyét illetően községenként tünteti ki. De kitünteti a községek határának területét is, a mi a kérdést azért érdeklő közelebről, mert főképp az első 5 községnek terjedelmes határák elszórtan lakók csak az igazgatás terheit növelik. E tíz község kiszakításával az udvarhelyi járásban még mindig 39, a keresztúri járásban pedig 44 község marad meg.

Mellesleg megmondani kívánjuk azt is, hogy óhajtható lenne, miszerint a Parajddal határos Nyárádszeredai járás (Marostorda megye) főképp vasut vonal mellett fekvő községei 12—15 km. távolságon belül későbbben e tervezett járáshoz csatoltasának (pl. Sóvárad, Szováta).

Az új járás személyzete lenne: főszolgabíró, szolgabíró, esetleg e helyett egy gyakornok, irnok, díjnok, szolga, számvéve, állatorvos, járásorvos. Nem lévén annak semmi törvényes akadály a járási orvos Parajdon lakó körorvossal egy személy lehet kinek fizetése a járási orvos fizetésével egészítődne ki.

Kegyelmes ur! Mi nem valami erőnket túlhaladó azon közigazgatási eszméből indultunk ki az új járás alkotását célzó határozatunkkal, a mely az alsó fokú hatóságok teendőinek minél szűkebb területi körrel való összevonása, a minél kisebb járások alkotásával a közigazgatási külszolgálat decentralizációjára tör; nem egy uttörő kezdeményezés lebegett szemünk előtt, hanem meggyőződésünk szerint egy ma már fentarthatlan helyzettel szemben elodázhatlan közérdeket szolgálunk a parajdi járás alkotásával s ebben a meggyőződésben teljes bizalommal is terjesztjük Nagyméltóságod elébe kérésünket annak a felfejtett indokokból való teljesítését kérvén.

Gazdakörök rovata.

A törökbuza fogatos kapálása.

Multkor Fogaras megyében jártam. A királyi ménesbirtok almásszürke tüzes lipicai lovakat röpítették a kényelmes hintót és a hóval takart igazi „havasok“ alatt elterülő szép vidékben gyönyörködtem. Nézetem a fogarasi oláhok földjeit és gazdálkodását. Föltűnt, hogy a román gazda szekere előtt mily apró, rossz lovak járnak, dacára az ottani lipicai meneknek. Föltűnt, hogy mily kevés mesterséges takarmányt termelnek, alig látni here, lucerna és zabosbüköny vetést. Föltűnt azonban, hogy a tengerit majdnem kivétel nélkül soros vetőgéppel vetik és lókapával kapálják. Lám! a gazdasági haladás ebben a pontban már itt is megkezdődött.

Járunk Udvarhely megyén kívül a szomszédos megyékben, mindenütt azt látjuk, hogy a tengerit a szász és román gazda kivétel nélkül a primitív, de a célnak megfelelő két vagy háromsoros vetőgéppel sorban veti és akár a primitív 5 késes Rieger vagy Török-fele lókapával, vagy a modern amerikai Planet-fele lókapával műveli és vigan lépeget a homlokjármos ökre, tehene, vagy a kapa elé befogott egy lova után. Az ilyen gazda nem panaszkodik a munkáshiány vagy a drága napszámber miatt, mert azt a kapológép használatával nem érzi.

Ha most ellenben bejövünk vármegyénk területére, bizonyos megütődéssel látjuk a székely gazdaságnak visszamaradottságát. Hogyan? itt még most is csak kézi kapálással vesződnek? a szász, a román gazda a kapálást már elvégezte, el is feledte, mikor a székely még mindig csak a kapálással kinlódik a szörva vetett törökbuzájával? Csodálatos ennek a népnek az indolenciája!

A kézi kapáláshoz egy hold földet megkapál 6—10 munkás. Ez a legolcsóbb számítással is 9—10 forint. A lóval vagy tehenel vont lókapával be lehet kapálni egy nap 2—3 holdat. Ez a munkadíjjal, a lókapárának beszámításával nem rug többre

holdanként 3—4 koronánál. De nemcsak itt van a különbség. A géppel sorban vetett és a lókapával megkapált földön a tengeri és a répa jelentékenyen többet terem, mert például a hirneves bácskai gazda Hermann azért ér el holdanként 30 métermázsa szemtermést a tengeriben, mert ő a tengerit kocka formában fészekbe veti és lókapával 4 féle irányban tudja megkapálni és évenként 5—6-szor is megkapálja. Azt pedig az Alföldön már a veretek is csiripelik, hogy „ahány kapálás, annyival több szekerrel visszel haza több termést egy holdról!“

Sporzon Pál a kapológépek használatáról „A kisgazda mezőgazdasági gépei című“ könyvecskéjében, melyet a miniszteri kirendeltségnél ingyen kaphatni, a következőket írja:

Manapság már a kisgazdának is iparkodni kell, hogy a kapálást minél olcsóbban és hamarabb elvégezhesse. Hiszen a napszám mindennap drágább lesz s akárhányszor is termel annyi kapás növényt, tengerit, vagy burgonyát, hogy családjával egyedül nem képes a kapálást elvégezni, hanem kapást kell neki fogadni. Már pedig azt jól tudhatják a kisgazdák maguk, hogy bizony a kapás napszámot rendszeresen kevés és ugyancsak meg kell őket fizetni. Ez aztán az oka annak, hogy igen sok gazda — kényszerűségből — nem kapálja meg úgy és annyiszor a földjét, a hogy kellene. Ennek aztán az a következménye, hogy nem terem úgy a burgonya, vagy tengeri, mint a hogy a szomszéd jól kapált földjén megterem. Mert a kapálással igen nagyon elő lehet segíteni a termés nagyságát és a jó kapálással — mint azt minden gazda tudhatja, — még a rosszul kelt és elmaradt vetést is helyre lehet hozni. Aztán meg manapság már akárhányszor is termel répat vagy takarmánynak, vagy a cukorgyár közelében a gyár részére cukorrépat. Már pedig a répa csak úgy terem jól, ha megadják neki a rendes kapálást.

Hogy a kapálás milyen szükséges és milyen hasznos, arról itt nem kell sokat beszélni, minden gazda tudja, hogy kapáláshoz se a tengeri, se a burgonya, sem a répa meg nem terem. De azt már talán nem figyelik meg annyira a gazdák, hogy nem elég ám csak egyszer elejével megkapálni a földet s kiegyezni a tengerit meg a répat, hanem legalább is háromszor meg kell azt kapálni, hogy a termés biztos legyen. Éppen a második meg a harmadik kapálás esik oly időre, mikor másfelé is van a gazdának dolga s a miatt igen sokszor elhagyja mulni a kapálásra alkalmas időt, vagy akár magát a kapálást is.

Kézi munkával tehát már a kisgazda sem győzi elég jól a kapálást, úgy, hogy már ő is rászorul olyan kapálási módra, mellyel gyorsabban, olcsóbban s majdnem olyan jól lehet kapálást végezni, mint kézzel. Ez a mód pedig a kapáló gépek használata. Mint a többi gazdasági munkákra, úgy a kapálásra is készítettek már különféle gépeket, melyek ha nem is végeznek oly tökéletes munkát, mint a kézimunkás, mégis elég jól s a mi a fő, gyorsan és olcsón dolgoznak. Az egyezesen kívül az összes kapálási munkát úgy, mint a

sarabolást, a töltögetést, a gyomlálást és a rendes kapálást el lehet a kapáló gépekkel is végezni, néha még jobban, mint a kézi erővel.

De a ki a kapáló gépekkel akar dolgozni, annak először is a kapás növényt, tehát a tengerit, burgonyát vagy répat sorokba, még pedig egyenes sorokba kell vetni, különben a géppel nem tud dolgozni. Már hogy aztán hogyan veti sorba a gazda a kapás növényt, az az ő dolga. Legegyszerűbb, ha vetőgépet használ e célra, mellyel mindig egyenlő sorávolságra vethet, még pedig egyenes sorokba.

Némi haladás, mely sajnos, csak némi még, néhány gazdakör elnök buzgólkodása folytán itt-ott mutatkozik már, de ez nagyon kevés. A gazdakörök elnökeire szép és fontos feladat vár ezen a téren, az értelmesbb és az okos, jó, biztató szóra inkább hajló kisgazdák rávezetésével, a soros vetés és fogatos kapálás megkezdésével és így a gazdasági haladás egyengetésére.

Soros vetésre ajánlható a Riogor, a török-fele nagyszabedényi két és három soros répa és tengerivetőgépek és lókapák. Jobb azonban a Planet junior nro 8. jegyű fogatos és beállítható lókapák. Ezen gépek beszerzésénél őket a miniszteri kirendeltség anyagilag is támogatja.

A fogatos vetés és kapáláshoz gátat vet sok helyen a tengeri között művelt bab, répa, tök termelése. Nagyon helytelen dolog ugyan, ha a tengeri termést az ily „köztes veteményekkel“ csökkentjük, de ha már oly esőkönyösen ragaszkodnak hozzá némelyek, úgy vessék ezeket is a sorokba és ekkor a lókapák a sorok között még mindig eijárhathat, legfeljebb a harmadik kapáláshoz a tök szerte futó indáit a lovat vezető gyermek a kapa előtt eligazíthatja.

Fontos missziót végeznek a faluban azok a lelkes és tanító urak, kik a székely kisgazdának ezen rossz megszokott dolgát helyesebb irányba terelik és őket a soros vetésre, a fogatos kapálásra rávezetik.

—ó.—

Polgártársak! Székelyek!

NEMSOROKÁRA MASFÉL ÉVTIZEDE MÁR, hogy a „Székely-Udvarhely“ 48-as függetlenségi újság teljes erővel a székelység nemességét rendületlenül szolgálja; büjében, bánatában és örömeiben egyenlő szeretettel, kitartással részt veit s még a legnagyobb megpróbáltatások, anyagi veszteségek között is fennem lobogtatta a székelység becsületes zászlóját és ahhoz mindenkor hű maradt.

Mint ilyen kipróbált harcos áll a „Székely-Udvarhely“ a 14-ik év második felének küszöbén, hogy további küzdelméhez a régi támogatók táborá mellé új pártolókat is megnyerhessen a kitűzött hazafias cél minél inkább való eléréséhez!

Ebben kérjük Polgártársaink, s minden igaz Székely közreműködését.

A „Székely-Udvarhely“ 14-ik évfolyamának második felére, illetve a 3-ik évfolyamra előfizetést nyitunk s kérjük m. t. olvasóinkat előfizetéseik megújítására, valamint az esetleges hátralek mielőbbi kiegyenlítésére.

Udvarhelyi. Képes levelezőlapokból a legszebb választék Betegh Pál könyv- és papír-író-üzemében. Képzőművészek kézimunkás művészeti levelezőlapokban.

SZÉKELY-UDVARHELY, MÁJUS 31-IK SZÁM ALATT VÁH.

Együttal kérjük a „Székely-Udvarhely” című lapnak ismerőseik, jóbarátai körében való terjesztésére, ajánlására. Minden öt új előfizető után egy tisztelet példánnyal szolgálunk.

Teljes tisztelettel

„Székely-Udvarhely”
..kiadóhivatala..

Politikai hírek.

A nyár előtti munka egyre nagyobbodik. A t. Ház folyosóján az a pár tucat képviselő, aki még eljár az ülésekre, zugolódik, hogy a vakácziót a kormány egyre későbbre tolja ki. De segíteni ezen nem lehet. Nehány időhöz kötötten sürgős javaslatlalt még a nyári szünet előtt kell végezni.

A belügyminiszter javaslatai közül a községi és körorvosok ügyével végzett a Ház, a kivándorlási javaslat azonban az őszszel elintezendő sürgős kérdések közé került. Így is elég munkája marad a Háznak a nyár előtti pár ülésre. A koalíció kedden együttes értekezleten tárgyalta a még most elintezendő javaslatokat: a szeszadójavaslatot, a birtokrendezésről, a végrehajtási novelláról és a csekk-ügyről szóló javaslatokat. Eddig úgy volt, hogy a végrehajtási novella őszre marad, de a képviselők körében olyan határozottsággal sürgették, hogy a Ház ezzel a nagy szociális érdekek érvényesítésére hivatott javaslatlalt még a szünet előtt végezzen, hogy az igazságügyminiszter a Ház elnökével e javaslat tárgyalása iránt megállapodott. Ilyenformán ma már kétséges, hogy a Ház mindezt június 20 ig elvégzi-e?

Amíg a Ház ülésezik, addig a politikában sem áll be a teljes szélcsend. A pártkérdések szünetelnek. Nem agítálnak sem azok, kik az ellentéteket, sem azok, akik az érintkezési pontokat keresik. Csend van mindenfelé. A hónapját a tárgyalás alatt álló törvényjavaslatoknál is közvetlenebbül érdeklik a gazdaságuk köréből érkező hírek. Általában megnyugtató a képe a nyári munka alakulásának. Komoly zavarok aligha lesznek. Ehhez pedig az országnak nagy érdeke fűződik, mert egy nyári felfordulás súlyos sebet ütne az ország egész gazdaságán.

KÜLÖNFÉLÉK.

— Hihetetlen hírek.

Mondják, hogy kidobolták, miszerint minden házban a tűz kiütése előtt egy nappal, készenlétben kell tartani vízzel megöltött hordókat;

mondják, hogy a város, a korház halottas házatól a Kelemen-féle boltig terjedő árok pocsolyájában haltenyésztést szándékozik létesíteni;

mondják, hogy reggelenként a kofák nem fogják el a falvakból bejövő árusítókat és még 5 órákor is lehet olesón baromfiakat vásárolni;

mondják, hogy a színház után csak addig sóhajtozunk míg nincs itt; de ha itt van nem sietünk a művészetet pártolni;

mondják, hogy a sétány térzenéjét a tücsök ciripelése és a békák brekegése elég művésziesen kárpótolja;

mondják, hogy városunk társadalmának előkelőségei, megalakították a „Ne szapuljuk egymást” asztaltársaságot;

mondják, hogy a „Malom-árok” annyira szegényenli a multkor ráhalmozott dícséretet, hogy most csak azért se fogadja magába a Küküllő tisztító vizét;

mondják, hogy a sétatéri kisozskban a multkor egy véletlenül odatévedt vendéget láttak.

E hírek valódiságáért nem vállal felelősséget — a szerkesztőség.

— **A vármegyei tanítóegylet választmánya** f. hó 11-én tartotta Szász Ferenc elnökle alatt a községi iskola tanácskozó termében ülését. Ez alkalommal elintezett egyleti ügyek közül a következőket említjük fel: Több oldalon méltánytalanság megszüntetése végett elhatározatott, illetve egy közelebbi határozat módosításaképen elnökség arra utasított, hogy az állami tanítók részére kitutalandó gyűlésekre járó fuvar és napidíjak engedélyezését esetről-esetre felterjesztendő kimutatások alapján kérelmezze a községi kormánytól. Az erdélyrészi tanítók szövetségének egy takarékpénztár létesítése iránti felhívását kiadja Gyerkes Mihálynak, hogy a folyó évi közgyűlésen tegyen idevonatkozó érdemleges javaslatot.

— Ugyancsak ilyen megbízással adatott ki az Eötvös-alap igazoló jelentése és a folyó év február 2-iki egyesületi jegyzőkönyv Kriza Sándornak. A beérkezett pályaművek közül a rajztanításra vonatkozó három munka megbírálására Szász Ferenc elnökle alatt Csiki István és Kis Jakab, az alkohol elleni küzdelemről szóló négy pályamű megbírálására Chalupka R. elnökle alatt Gyerkes Mihály és ifj. Paál Sándor küldettek ki. Elvileg kimondotta a választmány, hogy jövőben bekövetkehető, halálesetek alkalmával koszoru váltság címén az elhalandó kartársak nevére az illető iskoláknál egy 20 koronás alapítványt tesz az egyesület, melynek kamataiból az iskola egyik legjobb növendéke jutalmazandó az évzáró vizsgálaton, mindig a tanító, illetve az iskola tantestületének javaslatára. Ezen elvi jelentőségű megállapodásnak a nép körében való terjesztése is kívánatos lévén választmány megbizza Blájer Balázst, hogy e kérdést ilyen szempontból ismeresse a f. évi közgyűlésen. Ugyanekkor határozatba ment, hogy az Olasz Domokos sükői és Veres Ferenc bögzői volt tanító nevére, a fenti célra, egy-egy 20 koronás alapítvány teendő. Végül megállapított a közgyűlés helye, ideje és tárgyszora. A közgyűlés ideje július 2., helye Korond község. Este az egylet tulajdonát képező tanszermuzeum javára Korond fürdőn táncmulatság rendeztetik.

— **A református kollegium** évzáró ünnepélyét szép számú közönség jelenlétében vasárnap délután 3 órákor tartották meg, jutalmazással zene és énekpályázatokkal egybekötve. Az ifjúsági énekkar „Dalárindulója” után a távollevő igazgató helyett Solymossy Endre olvasta az igazgatói jelentést és a jutalmak kiosztásánál is 5 elnökölt. A rendkívül gazdag műsor minden egyes számáról térszükemiat, itt nem emlékeztünk meg

érdemileg és csak arra szorítkozunk, hogy a legtöbb díjat Kassay F. László nyerte, aki az intézet legtehetségebb növendéke. A hegedűpályázaton az első díjat Smidt Károly, a mélyhegedű első díját Paltinean György, a gordonka díjat Keresztes Károly nyerte el. Az ének pályázat első díját Palló Imre, a másodikikat Nemes Imre nyerte el. A hegedűversenyen feltűnést keltett az első osztályos kis Kertész Béla biztos és nyugodt játéka. A közönség — bár a verseny 3 órától majdnem 7 óráig tartott, — élénk érdeklődéssel végig ott maradt a mi leginkább bizonyítja, hogy a versenyzők le tudták kötni figyelmét. A lelkes tanári kar büszke lehet az elért eredményre, mert az ünnepély magasztos lefolyása tanúságot szolgáltatott, hogy az intézet az ifjúság lelki és kedélyvilágának művelésére is milyen kiváló gondot fordít.

— **A román kath. gimnáziumban** az évzáró ünnepélyt és a jutalomdíjak kiosztását vasárnap délelőtt tartották meg igen előkelő közönség jelenlétében; ugy az előadók, mint a tanári kar a legnagyobb elismerésre méltóak az ebben a tanévben is tanusított nagy szorgalomért és lelkesedésért mellyel az ifjak képzését és erkölcsi életét is irányították.

— **Kirendelés.** A kolozsvári m. kir. posta- s távirtdi igazgatóság dr. Macskássy Ignác posta és táviró főtisztet a posta- és távbeszélő szolgálat ellátására a nyári időnyre Homoród-fürdőre rendelte ki.

— **Az adófizető közönség figyelmébe.** A helybeli kir. pénzügyigazgatóság 12744—1908 III. szám alatt a következő körrendeletet adta ki. A székelyudvarhelyi m. kir. adóhivatali kerület valamennyi községi előjáróságának és Székelyudvarhely város adóhivatalának.

Tudomására hozza e hatóság, hogy miután az 1908—1910. évi III. oszt. kereseti adó, bányaadó, valamint a nyilvános számadásra kötelezett egyletek és vállalatok adójára vonatkozó kiszámítási javaslatokat feltüntető lajstromok közszemlére kitétel végett már ki lettek küldve, az azokon feltüntetett adótetelek az 1883. évi LXXXIV. t. c. 19 § a értelmében a m. kir. adóhivatal székhelyén Székelyudvarhely városban alakított egyes adóhivatali bizottság által *folyó évi június hó 19—30 és július hó 1—4 napjain* következő sorrendben fognak tárgyalatni.

Június hó 19-én: Bögző, Agyafalva, Décsfalva, Mátisfalva, Székelymagyaros.

Június hó 20-án: Felsőboldogfalva, Árvátfalva, Patakfalva, Székelydobó, Béta, Vágás, Bikafalva, Hodgya, Óczfalva, Farczád, Lengyelfalva, Sükő

Június hó 22-én: Farkaslaka, Bogárfalva, Nyikómalomfalva, Székelyszentlélek, Székelyszentkirály, Kadicsfalva, Székelyfancsal, Székelypálfalva, Kecsetkifalud, Firtosváralja.

Június hó 23-án: Oroszhegy, Varság, Zetelaka.

Június hó 24-én: Ülke, Tibód, Szenttamás, Fenyéd, Küküllőkeményfalva, Méréfalva, Székelybethlenfalva, Atyha.

Június hó 25-én: Szentegyházsfalu, Kápolnásfalva.

Június hó 26-án: Alsósófalva, Felsősófalva Korond.

Június hó 27-én: Parajd.

Június hó 30-án: Gyepes, Kénos, Remete, Telekfalva, Kányád, Jásfalva, Petek, Bágy, Ége, Dálya, Derzs, Muzsna.

Július hó 1-én: Homoródszentlászló, Sándortelke, Miklósfalva, Ábránfalva, Homoródszentmárton, Lókoó, Abásfalva, Homoródkeményfalva, Homoródszentpál, Homoródszentpéter, Recsenyéd, Városfalva, Jánosfalva, Székelyzsombor, Felsőrákos.

Július hó 2-án: Homoródbene, Oklánd, Homoródujfalu, Homoródkarácsonfalva, Homoródmás, Vargyas, Székelyszáldobos.

Július 3-án: Lovéte, Homoróddaróc.

Július hó 4-én: Bardocz, Erdőfüle, Olasztelek, Bibarcfalva, Magyarhermány, Kisbacon.

Július hó 6-ától kezdve: *Székelyudvarhely város*

A tárgyalások Székelyudvarhely városban, a m. kir. pénzügyigazgatóság épületben fognak naponként mindenkor reggeli 8 órákor kezdődni.

Utastija tehát e hatóság hogy a lajstromba megnevezett egyéneket a tárgyalási napokról hirdetmény útján azonnal értesítse azon figyelmeztetéssel, hogy a tárgyaláson megjelenni és az adóztatásra vonatkozó észrevételeiket ott előadni jogosítva vannak.

Tegye meg továbbá a kellő intézkedéseket az iránt, hogy a tárgyaláson az 1883. évi LXXXIV. t. c. 20. §-a értelmében a község képviselote két bizalmi ferfiut válasszon, akik az adóhivatali bizottság tárgyalásain pontosan megjelenve, a szükséges felvilágosításokat megadhatják és a közszemlére kitétel végett már kiküldött lajstromokat a közzétételt igazoló bizonyítvánnyal ellátva, a tárgyalásra magokkal hozzák. M. kir. pénzügyigazgatóság. Székelyudvarhely, 1908. június 11-én. *Homolay.*

— **Tanítóválasztás.** A sükői községi elemi iskolánál Olasz Domokos elhalálozásával üresedésbe jutott állomásra Mózes Sándor oszt. tanítót az iskolaszék egyhangulag tanítóvá választotta meg.

— **A parajdi bíró fegyelmi ügye.** Bokor Károly parajdi községi bíró ellen az igazolatlan iskolamulasztások körül tanusított hanyagságáért, a közigazgatási bizottság, a tanfelügyelő indítványára a fegyelmi vizsgálatot elrendelte.

KÖZGAZDASÁG.

Az Udvarhelymegyei Gazdasági Egylettől
185—908.

Felhivas.

A július hó első napjaiban tartandó högyész vásáron a gazdasági egyesület ez évben is szándékozik bonyhád-szementhali teheneket vásárolni, melyeket kedvezményes árban ad ki azon jelentkező gazdáknak, kik az egyesületnek már tagjai, vagy a tagok sorába való felvételre jelentkezőnek.

Felhívjuk tehát mindazokat, akik ezen jó tejelő fajta tehenekből beszerezni akarnak, hogy abbeli szándékukat az egyesület titkári hivatalánál írásban vagy szóval június 25. jelentsék be. A jelentkezéskor kitüntetendő hogy mily értékű tehent — fiasat-e avagy vemhést — akarnak venni, ki leszen fizető kezésük, személyesen jönnék-e a vásárra választani maguknak vagy kötelezően átveszik azt, a melyik sorshuzás útján reájuk esik.

Székelyudvarhely, 1908. jun. 12.

Az elnökség.

Nyilt-tér.

Elismerő levelek a Fülöp Lajos találmányát képező **aluminium fémtalp** gyarlai értékéről.

Tekintetes

Mercz Károly cipész-mester urnak
Székelyudvarhelyt.

Az Önnél készült cipőmbé Ön által elhelyezett **aluminium fémtalpat** ügyes és praktikus találmánynak tartom.

Előnyei, hogy a cipőt alakjában megtartja, a lépést rugalmasabbá teszi és a talpat a legkövesebb talajon is minden nyomástól megvédi.

Székelyudvarhely, 1908. június 17.

Tisztelettel:

Dr. Váró Géza, ügyvéd.

Tek. Mercz Károly urnak
Székelyudvarhelyt.

Az Ön által részemre készített cipővel teljesen meg vagyok elégedve és kijelentem, hogy az abba alkalmazott **aluminium fémtalpat** ügyes találmánynak tartom, mely a járást könnyíti és a talpat a legrögösebb talajon is minden kellemetlen nyomástól megvédi.

Székelyudvarhely, 1908. június 17.

Tisztelettel:

Dr. Szöllösi Ödön, ügyvéd.

Kiadja: Betegh Pál könyv- és újság
kiadó intézete.

HIRDETÉSEK

A hirdetések gondos átolvasása
önnek valószínűleg hasznára lesz!

767-908. számhoz.

Pályázati hirdetmény.

A székelyudvarhelyi kerületi munkásbiztosító pénztár igazgatósága f. hó 12. hozott határozata folytán egy

PÉNZTÁRI-KÖNYVELŐI

állításra, egyelőre évi 1600 korona javadalmazással pályázatot hirdet. Kereskedelmi akadémia, vagy könyvelői kurzus végzéséről szóló bizonyítvány feltétlenül megkívánatik.

Kellőleg felszerelt és sajátkezűleg irt kérvények, a képesítő okmányokkal együtt **1908. évi június hó 28-ig** nyújtandók be a pénztár igazgatóelnökéhez címezve. A megválasztott tartozik állását 1908. július 1-én elfoglalni.

A megválasztott véglegesítése az Országos Munkásbetegsegélyező és Balesetbiztosító Pénztár jóváhagyásától függ.

Székelyudvarhely, 1908. június hó 15. én.

Betegh Pál,
igazgató-elnök.

Ropogós eseresznyt.

Élvezésre és befőzésre: Püsmétét (egrest) nagy szeműket postakosaránként 2 K 40 f.; lüvegszemű nagy meggyet befőzésre és rétesbe 3 K.; kajszin barack remek szép példányok június 15-től szállítva, befőzésre és lekvárnak való 2 K 40 f.; Főzelékek vegyesen, u. m.: ugorka, tök, fejes- és kelkáposzta, cukorboró, vajbáb, kalaráb, zöldpaprika - csúfolt postakosaránként 2 K 80 fillér. Ismét-eladóknak külön árajánlat.

Gyümölcskivitel 155. Csongrád.

BOR!

Fernengel Gyula székelyudvarhelyi bornagykereskedőnél

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható.

Tüzifa eladás.

Egy kocsi kitűnő fiatal felvágott **bükk tűzifa**, házhoz szállítva, bármely időben **10 koronaért** kapható **Fábián József gőzfűrészében** Székelyudvarhelyen.

6248-908. tkvi. sz.

Hirdetmény.

A m. kir. igazságügyminiszter 1906. évi július hó 6-án 14114-906. sz. alatt elrendelte, hogy a székelyudvarhelyi kir. törvényszék, mint tkvi hatósághoz tartozó Székely Magyarors község tjkvében felvett mindazon ingatlanokra nézve, melyekre az 1886. évi XXIX. t. c. az 1889. évi XXXVIII. t. c. és az 1891. évi XVI. t. c. cikk a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzését rendelik, az 1892. évi XXIX. t. c. cikkben szabályozott eljárás és ezzel kapcsolatban a telejkönyvi bejegyzések helyesbítése fogantossittassék.

E célból a helyszíni eljárás Székely-Magyarors községében 1908. évi július hó 15-ik napján fog kezdődni. Ennélfogva felhívom a t. községeket, hogy a t. községeikben előforduló bejegyzésekre nézve okadatolt előterjesztést kívánjanak tenni, hogy a kiküldött bizottság előtt a kitűzött határnapon kezdődő eljárás folyama alatt jelenjenek meg és az előterjesztéseiket igazoló okiratokat mutassák fel.

1. Mindazok, kik a telekjegyzőkönyvekben előforduló bejegyzésekre nézve okadatolt előterjesztést kívánjanak tenni, hogy a kiküldött bizottság előtt a kitűzött határnapon kezdődő eljárás folyama alatt jelenjenek meg és az előterjesztéseiket igazoló okiratokat mutassák fel.

2. Mindazok, kik valamely ingatlanhoz tulajdonjogot tartanak, de telekkönyvi bekebelezésre alkalmatlanok, kiknek okadataik nincsenek, hogy az átírásra a 1886. évi XXIX. t. c. 15-18. és az 1889. évi XXXVIII. t. c. 5, 6, 7. és 9. § ai értelmében szükséges adatokat megszerezni iparkodjanak és azokkal igényeiket a kiküldött előtt igazolják, vagy odahassanak, hogy az átruházó telekkönyvi tulajdonos az átruházás létrejöttét a kiküldött előtt szóval ismerje el és a tulajdonjog bekebelezésére engedélyt nyilvánítsa, mert különben jogait ezen az uton nem érvényesíthetik és a bélyeg és illeték elengedési kedvezményétől is elesnek. És:

3. Azok, kiknek javára tényleg már megszünt követelésre vonatkozó zálogjog vagy megszünt egyéb jog van nyilvántartásilag bejegyezve ugyszintén az ily bejegyzésekkel terhelt ingatlanok tulajdonosai, hogy a bejegyzett jognak törlesztését kérelmezzék, illetve, hogy törlési engedély nyilvánítsa végett a kiküldött előtt jelenjenek meg, mert ellenesetben a bélyegmentesség kedvezményétől elesnek.

A kir. törvényszék, mint telekkönyvi hatóság.
Székelyudvarhelyt, 1908. évi június hó 6-án.

Gyarmathy Ferencz,
kir. törvényszéki bíró.

BÉLYEGZŐK

megrendelésre mindenféle kivitelben bárhova a legpontosabban szállítatnak **Betegh Pál** könyv-, papír-író, rajz- és zenemű kereskedéséből Székelyudvarhelyt.

Ki a Yes-Oui-Si

című lapot megrendeli, játszva, minden megerőltetés nélkül és önállóan az *angol és francia nyelveket alaposan megtanulhatja*. — Előfizetési ár negyedévre 1—1 kiadásra 3 K. — Megrendeléseket elfogad a „Székely-Udvarhely” kiadóhivatala Székelyudvarhelyt és mutatványszámot küld a Yes-Oui-Si kiadóhivatala Budapest, VI. Andrassy-ut 97-ik szám.

Hengerműmalom megnyitás!

Ezennel értesitem a t. örlető közönséget, hogy **Székelyudvarhelyt** (a vasúti állomással szemben) a Bethlen-utca és Bálint-utca sarkán levő saját telkemen **műmalommal modern automatikus gépekkel teljesen ujonnan, minden kívánalomnak megfelelően felszerelve, megindítottam.**

Automatikus műmalomban mindenféle gabona öröltetik. A buza tisztítása otthon felesleges, mivel a legüszkösebb gabonát is legjobban és legtakarékosabban kitisztítja, miután az által a liszt erősebb és világosabb színt nyer. Minden t. örlető becses tudomására hozom, hogy a műmalomban készült liszt feltűnően szaporul az örlés után, ennél fogva a t. örlető közönség érdekében áll, hogy többféle lisztnek, az örlési zavarok kikerülése végett, üres zsákokkal is rendelkezzenek. Biztosítom előre is az igen t. örlető közönséget, hogy nálam az előállított örleménnyel, valamint a tisztességes vámolás tekintetében meg lesz elégedve.

Szíves pártfogását és támogatását kérve, vagyok tisztelettel

Ágoston Béla, műmalom-tulajdonos.

A gabona-neműek be- és hazaszállítására a t. örlető közönség részére **fogatot tartok.**

A t. hölgy- és uri közönség szíves :::: figyelmébe ::::

A n. é. közönség szíves tudomására kívánom juttatni, hogy folyó évi január 6. tól február végéig az állami szabóipari szabásztanfolyamot Budapesten jeles eredménytel végeztem és félevesi gyakorlati újabb tanulmányaim alapján, bármily kényes igényt kielégítő módon készítek: **magyar díszruhákat, papi- és egyenruhákat, valamint női Ferenc József kabátokat, felöltöket, sétakabátokat gallérokat és sapkákat**, a legújabb divat szerint.

Nem kíméltem fáradságot és semmi anyagi áldozatot, hogy a n. é. közönség fejlettebb izlésének kielégíthetése céljából szakismereteimet kihívítem. — Legyen szabad remélnem, hogy ezt elismerve, a m. t. közönség viszont nagybecsű támogatásában részesít, a melyet kérve vagyok kész szolgálattal:

JAKABOS MIKLÓS,

szabómester és okl. szabásztanító.

Lakásom: Székelyudvarhelyt Kossuth-utca 25.

Buzáját ne adja el senki

addig mig velem nem érintkezett. A t. termelő gazdáknak szíves tudomására hozom, hogy **műmalomban szép tiszta buzát bármikor és bármily mennyiségben Székelyudvarhelyt az elmúlt keddi**

piaci árakban meg- és átveszek.

E kedvezményrel a t. örlető közönségnek azon előnyt óhajtom nyújtani, hogy eladó gabonájával ne kelljen a piacra való hozás által külön időt vesztegetnie, hanem amikor öröltetni jön, műmalomban eladó buzáját is azonnal megfelelő áron értékesíthesse. Megvagyok győződve, hogy a n. é. gazdaközönség belátja a sok időt és előnyt biztosító eljárásom kedvező voltát s újabb áldozatkészségemet méltányolva, törekvésemben továbbra is nagybecsű támogatásában részesít. — Teljes tisztelettel:

Fábián József gőzmalom- és gőzfűrésztulajdonos.